

N:o 125.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående uppförande af ny bostad åt landshöfdingen i Västernorrlands län m. m.; gifven Stockholms slott den 4 april 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att till uppförande af ny byggnad till bostad åt landshöfdingen i Västernorrlands län samt inredning af nuvarande landshöfdingebostaden till lokaler för länets landtmäterikontr m. m., allt i enlighet med hvad öfverintendentsämbetet i dessa afseenden föreslagit, bevilja sammanlagdt 225,000 kronor;

att medgifva dels att till plats för den nya byggnaden tomterna n:ris 351 och 352 i sjätte kvarteret i Härnösands stad må för statens räkning förvärfvas för ett pris af 20,000 kronor, att af tillgängliga medel förskotteras, dels ock att den till nuvarande landshöfdingebostaden hörande terrassen äfvensom uthuset med tomt må försäljas och den inflytande köpesumman användas till ersättande af nyssberörda förskott; samt

att af den för byggnadsarbetena beräknade summan, 225,000 kronor, å extra stat för år 1911 anvisa 35,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under innevarande år.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd. 93 Häft.

De till ärendet hörande handlingar med ritningar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Swartz.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 4 april 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
              HEDERSTIERNA,
              SWARTZ,
              grefve HAMILTON,
              grefve EHRENSVÄRD,
              MALM,
              NYLANDER,
              VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Swartz yttrade härefter:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under sjunde hufvudtiteln, punkt 12, föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den nådiga proposition i ämnet, som Kungl. Maj:t kunde komma att till Riksdagen aflåta, till anordnande af ny eller förändrad landshöfdingebostad i Härnösand m. m. bland de extra anslagen å nämnda hufvudtitel för år 1911 beräkna ett belopp af 55,000 kronor.

Enligt det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 14 sistlidne januari anförde jag i detta ärende, att landshöfdingen i Västernorrlands län F. Bergenholtz beträffande den nuvarande landshöfdingebostaden i länet hos öfverintendentsämbetet

*Departements-
chefens anförande till stats-
rådsprotokollet
den 14 januari
1910.*

framhållit, bland annat, dels behovet af en genomgripande reparation af samtliga lokaler och dels, med hänsyn till lokalernas otidsenliga och i allmänhet mindre lämpliga läge i förhållande till hvarandra, nödvändigheten af en eventuell ominredning, samt, under framhållande af att dessa åtgärder säkerligen skulle komma att medföra dryga kostnader, hemställt, att ämbetet måtte taga under ompröfning och genom undersökning på platsen söka utröna, om det icke vore förmånligare för statsverket att uppföra en ny landshöfdingebostad än att bekosta dyrbara ändrings- och reparationsarbeten på den gamla byggnaden, hvilken i allt fall ej torde blifva fullt ändamålsenlig.

Med anmälan häraf hade öfverintendenten och chefen för öfverintendentsämbetet Carl Möller i en till finansdepartementet ingifven promemoria meddelat, att han besökt platsen och i hufvudsak konstaterat riktigheten af de af landshöfdingen Bergenholtz framhållna olägenheterna, hvarjämte öfverintendentsämbetet uppdragit åt arkitekten grefve S. Cronstedt att efter okulär besiktning af byggnaden i fråga uppgöra ritnings- och kostnadsförslag till förbättrad inredning och reparation. Detta förslag slutade på en kostnad af 65,000 kronor för själfva byggnaden, hvartill komme kostnad för omläggning af en terrassmur, 10,000 kronor, och ominredning och iståndsättande af uthuset, 3,500 kronor.

Ett eventuellt genomförande af detta förslag, hvarigenom emellertid länets landtmäterikontor, som nu vore inrymdt i residensbyggnaden, blefve husvillt, skulle likväl icke göra byggnaden mer än något så när tillfredsställande som landshöfdingebostad, hvartill komme, att byggnadens respektabla yttre genom förändringarna på ett väsentligt sätt förämrades.

Då därjämte staden Härnösand troligen och i en ej så aflägsen framtid komme att framdraga sin strandgata med kaj just öfver residens-tomten, hvarigenom denna komme att beröfvas såväl sitt trädgårds- som sitt gårdsutrymme, kunde det ifrågasättas, huruvida det kunde vara lämpligt att nedlägga så stora kostnader på den gamla byggnaden.

För att utröna, huru kostnaderna för ett tidsenligt residens skulle ställa sig, hade ämbetet uppdragit åt arkitekten Aron Johansson att uppgöra ritnings- och kostnadsförslag till nybyggnad, belägen å en omedelbart intill det nya landsstatshuset liggande tomt. Kostnaden belöpte sig till 190,000 kronor, förutom inköpet af den nya tomten, 20,000 kronor, hvilken senare summa man beräknade, att staden Härnösand skulle betala för den del af residenstomten, som behöfdes för den ofvan nämnda strandgatans framdragande.

Den gamla residensbyggnaden skulle då ominredas och användas

till landtmäterikontor med brandfria arkivlokaler i bottenvåningen. Våningen 1 trappa upp skulle innehålla en bostadslägenhet, som skulle passa för en förste landtmätare eller kunna uthyras för 1,000 kronor per år. I våningen 2 trappor upp skulle inredas tre vaktmästarbostäder om 2 rum och kök vardera. Kostnaden för detta förslags genomförande vore beräknad till 35,000 kronor.

Resultatet af undersökningen kunde alltså sammanfattas sålunda.

1:o) Reparation af den gamla residensbyggnaden och densammas användande till landshöfdingebostad.....	kronor	78,500: —
Tomt för landtmäterikontor	»	10,000: —
Ny byggnad för landtmäterikontor, med ledning af för andra städer uppgjorda detaljförslag.....	»	50,000: —
	kronor	138,500: —
2:o) Nybyggnad för landshöfdingebostaden	kronor	190,000: —
(Kostnaden för tomt, 20,000 kronor, hvilken måste förskotteras af statsverket, torde motsvaras af inkomsten vid ett eventuellt försäljande till staden af en del af nuvarande residenstomten).		
Ominredning af den gamla bostaden till landtmäterikontor m. m.	»	35,000: —
	kronor	225,000: —

Vid det senare alternativets genomförande erhöles man, som ofvan antydts, »på köpet» dels en bostad till uthyrning gifvande 1,000 kronor i årlig hyra dels och tre vaktmästarbostäder om 2 rum och kök vardera.

Med hänsyn till den osäkerhet, med hvilken staten, efter den nya stadsplanelagen, besatte den nuvarande residenstomten, och då byggnaden, äfven efter den dyrbara ombyggnaden, icke blefve öfver sig bekväm och dessutom rätt fördärfvad till sitt yttre, ansåge öfverintendenten Möller det tillrådigast att föreslå ny residensbyggnad och använda den gamla till landtmäterikontor m. m. Som sådan torde byggnaden kunna användas äfven utan gård eller trädgård, och då behöfde man ej heller lägga ned några 10,000 kronor på nygörande af den skröpliga terrassmuren.

Beträffande arbetenas bedrivande hade i promemorian framhållits, att man först, och redan år 1910, borde göra i ordning den gamla

byggnaden till landtmäterikontor och låta landshöfdingen provisoriskt flytta in i den till uthyrning föreslagna våningen 1 trappa upp (möjligen också med begagnande af någon eller några af vaktmästarbostäderna) — ett arrangement som landshöfdingen Bergenholtz förklarar sig kunna godkänna. Först 1912 skulle nybyggnaden påbörjas.

För planens realiserande behöfdes då anslag af 55,000 kronor för år 1911 att disponeras år 1910, nämligen 35,000 kronor till ombyggnad af gamla residenset och 20,000 kronor till inköp af ny tomt till det nya. För år 1912 skulle vidare erfordras 100,000 kronor och för år 1913 90,000 kronor.

För egen del yttrade jag, att af de utaf landshöfdingen Bergenholtz och öfverintendenten Möller lämnade upplysningar visserligen syntes framgå, att ifrågavarande landshöfdingebostad lede af åtskilliga olägenheter och brister samt kräfde stora kostnader för iståndsättande. Men den då föreliggande utredningen syntes mig i allt fall för knapp, för att jag skulle kunna bilda mig någon egen mening i fråga om fördelarna af det ena eller andra alternativet, som framkommit, afseende det ena uppförande af ny landshöfdingebostad och den gamlas ominredning till disposition af landtmäterikontor m. m. samt det andra alternativet att, med bibehållande af landshöfdingebostaden i den nuvarande därtill använda byggnaden, underkasta denna byggnad en grundlig reparation och uppföra nytt landtmäterikontor. Fullständig utredning i ämnet ansågs emellertid komma att föreligga så tidigt under innevarande år, att proposition i ämnet kunde aflätas till årets Riksdag.

Under sådana förhållanden och då kostnader i allt fall icke syntes kunna undvikas, ansåg jag försiktigheten bjuda att bland de extra anslagen å sjunde hufvudtiteln upptaga ett belopp, som åtminstone icke understege, hvad det dyrbaraste alternativet enligt lämnade uppgifter i sådant afseende kunde anses kräfva. På grund häraf hemställde jag i underdånighet om aflåtande till Riksdagen af det förslag, jag förut omnämnt.

Omförmälda ytterligare utredning i denna fråga har nu inkommit från öfverintendentsämbetet, som med underdånig skrifvelse den 1 innevarande månad öfverlämnat af arkitekten grefve S. Cronstedt uppgjorda förslag dels till förbättrad inredning och reparation af nuvarande landshöfdingebostaden dels, under förutsättning att nytt bostadshus för landshöfdingen komme att uppföras, till inredning af nuvarande landshöfdinge-

bostaden till lokaler för länets landtmäterikontor på nedre botten, till en bostadsvåning en trappa upp och till tre lägenheter för vaktmästare två trappor upp, samt af arkitekten Aron Johansson uppgjort förslag till ny bostadsbyggnad för landshöfdingen, att uppföras i omedelbar närhet af nya landsstatshuset, äfvensom yttranden i frågan af landshöfdingen och landshöfdingeämbetet i Västernorrlands län.

Såsom jag redan nämnt, föreligga för frågans lösning två alternativ, det ena afseende ändring och reparation af nuvarande landshöfdingebostaden, med hvilket alternativ uppförande af nytt hus för länets landtmäterikontor är förknippadt, samt det andra afseende uppförande af nytt bostadshus för landshöfdingen och det nuvarande bostadshusets inredning till landtmäterikontor m. m.

Det af arkitekten greve Cronstedt uppgjorda förslaget till ändring och reparation af nuvarande landshöfdingebostaden afser i hufvudsak inredandet af bättre lokaler till kök, serveringsrum och rum för betjäningen, beredande af bättre och tidsenligare förbindelser mellan köksvåningen och den egentliga bostadsvåningen, lämpligare anordning af rummen i sistnämnda våning samt höjande af öfversta våningen.

I det af landshöfdingen Bergenholtz den 21 nästlidne februari i ärendet afgifna yttrandet, har han till en början redogjort för den nuvarande landshöfdingebostadens läge och beskaffenhet samt i detta afseende anfört, att byggnaden vore belägen mellan stadens salutorg och hamn. Tomten vore omkring 30 meter i fyrkant. Den mot torget vettande delen upptoges till hela sin längd och omkring 12 à 13 meters djup af byggnaden, under det att återstoden till omkring 17 meters bredd utgjordes af trädgård på en utfylld terrass af 3 à 4 meters höjd vid stranden. De två öfriga sidorna af tomten gränsade, den ena till hamnplanet och den andra till en smal staden tillhörig gränd, som högst obetydligt användes för trafik. På andra sidan gränden låge uthuset af trä, upptagande en yta af omkring 200 kvadratmeter, samt nedanför mot stranden och i bredd med uthuset två gamla magasin af trä, tillhörande enskild person. På andra sidan magasinerna vidtog hamnplanet ånyo. Tomten till landshöfdingebostaden samt magasinerna med mellanliggande gränd utgjorde alltså afbrott i hamnplanet. Visserligen vore denna del af hamnen icke den för varuomsättningen viktigaste, men alldeles intill ena sidan af terrassen till landshöfdingebostaden hade mindre passagerarebåtar, vedskutor och motorbåtar tilläggsplats och å andra sidan större ångbåtar, som förmedlade trafiken med Sundsvall och andra orter. Farleden för dessa båtar ginge alldeles intill terrassen. På ömse sidor i omedelbar närhet af terrassen och magasinerna utmynnade kloaker.

*Yttrande af
landshöfdin-
gen i Väster-
norrlands län.*

Härigenom förorsakades, synnerligen under sommaren, obehag af stenkolsrök och bensinlukt, särskildt vid vissa vindar, samt af orenlighet från kloakerna.

Torget, som då det på sin tid utlades och då nuvarande bostadshuset uppfördes — för inemot 150 år sedan — torde hafva varit tillräckligt stort med hänsyn till stadens dåvarande folkmängd, måste numera anses för litet. Det vore ock under de liffigare torgdagarna helt och hållet belamradt med salustånd och landtfordon, alldeles intill residensets fasad och ingångsport.

Till följd af dessa omständigheter måste byggnadens läge numera anses synnerligen olämpligt och bostaden mindre användbar under sommaren. Den torde ej heller varit använd såsom sommarbostad under de senare 30 åren.

Bostadshuset bestode af tre våningar med källare under. Af bottenvåningen användes ena hälften till kök, rum för tjänare m. m., och den andra hälften till landtmäterikontor. Våningen en trappa upp vore den egentliga bostadsvåningen. Våningen två trappor upp vore endast omkring 2 meter 10 centimeter hög. Fönstren i denna våning bestode af endast 2 små rutor i öppningar, huggna tvärs igenom de tämligen tjocka murarna. Rummen i denna våning kunde därför icke anses såsom bostadsrum enligt nutida uppfattning. Såsom sällskapsrum vore de på grund af den ringa höjden till taket alldeles olämpliga.

Beträffande de af arkitekten grefve Cronstedt föreslagna ändrings- och reparationsarbetena har landshöfdingen Bergenholtz framhållit behöfligheten däraf, och förklarar att genom deras utförande bostaden såsom sådan skulle blifva tillfredsställande, ehuru olägenheterna af det olämpliga läget därigenom ej kunde undanröjas.

För att, i den mån det vore möjligt, motverka dessa olägenheter borde terrassen ombyggas och i sammanhang därmed en strandskoning anbringas utanför densamma. De nuvarande terrassmurarna vore synnerligen bristfälliga och de därunder invid stranden anbragta bärbjälkarna angripna af röta. Vid lågt vatten komme dessa bjälkar och en del af stranden upp öfver vattenytan. Häraf toge bjälkarna ytterligare skada och vid dessa tillfällen, som vore både vanliga och långvariga, samlades mycken orenlighet å stranden.

Genom förverkligande af det alternativa förslaget att bygga en ny bostadsbyggnad för landshöfdingen och använda den gamla till landtmäterikontor m. m., ansåge landshöfdingen denna fråga blifva i sin helhet löst på ett i alla hänseenden synnerligen tillfredsställande sätt. Den nya landshöfdingebostaden erhöle ett högt och friskt läge å en

rymlig tomt i omedelbar anslutning till landsstatshustomten samt vid stadens vackraste gata. Å dessa tomter finnes redan nu stora träd och de lämnade utrymme för ytterligare planteringar. På andra sidan gatan finnes en vacker park. Det af arkitekten Johansson uppgjorda förslaget syntes därför uppfylla alla fordringar.

Detta alternativ innebure fördelen af, att landshöfningens bostad blefve förlagd i omedelbar närhet af tjänstelokalerna, men en ännu större fördel vunnes därigenom, att landshöfningen kunde använda sin bostad äfven under sommaren, hvilket för tjänstgöringen vore af mycket stor vikt. Då det under alla omständigheter torde vara oundgängligen nödvändigt att anskaffa nya lokaler för landtmäterikontoret, syntes det vara ändamålsenligast att taga den nuvarande äldre, till landshöfningebostad mindre lämpliga byggnaden i anspråk för detta ändamål, hvartill den väl lämpade sig, och att uppföra en ny byggnad till bostad för landshöfningen.

Alla sålunda anförda skäl talade för detta alternativ. Afgörandet torde fördenskill närmast bero på kostnadsfrågan. Af öfverintendentsämbetet hade sammanlagda kostnaden för en nybyggnad till landshöfningebostad och inredning af gamla bostaden till landtmäterikontor m. m. beräknats till 225,000 kronor. Kostnaden för reparation af den nuvarande bostadsbyggnaden och uppförande af nytt landtmäterikontor hade beräknats till 138,500 kronor. Skillnaden utgjorde alltså i rundt tal 85,000 kronor. Från denna summa borde emellertid afgå det belopp, som motsvarade värdet af en bostadsvåning till uthyrning och af tre vaktmästarbostäder. Af sistnämnda lägenheter behöfde en omedelbart tagas i anspråk för den ene vaktmästaren vid länsstyrelsen, hvilken nu måste hyra sig bostad. En lägenhet torde erfordras för landtmäterikontorets behof. Värdet af berörda våning och lägenheter syntes kunna beräknas till 30,000 kronor. Genom försäljning af uthuset med tillhörande tomt kunde förenämnda skillnadsbelopp minskas med ytterligare omkring 5,000 kronor. Kostnadsskillnaden mellan de båda alternativen skulle då nedgå till 50,000 kronor.

Därjämte har landshöfningen Bergenholtz framhållit bland annat, att, därest det alternativ, som afsåge uppförande af ny bostadsbyggnad, komme till utförande, staten finge på ett ställe en större, välbelägen tomtareal, som otvifvelaktigt komme att stiga i värde, att landshöfningebostaden finge ett värdigt och treffligt läge med planteringar omkring, att äfven det nya landsstatshuset skulle bättre framträda å den stora gemensamma tomten, samt att å denna finnes utrymme äfven för framtida tillbyggnader eller nybyggnad.

Yttrande af
landshöfdinge-
ämbetet i
Väster-
norrlands län.

Landshöfdingeämbetet i Västernorrlands län har i afgifvet utlåtande den 22 nästlidne februari erinrat, hurusom landshöfdingen Bergenholtz i sitt förenämnda yttrande framhållit det otidsenliga skick, hvori nuvarande landshöfdingeresidenset befunne sig, samt dess olämpliga och i sanitärt afseende mindre gynnsamma läge, som gjorde bostaden mindre användbar under sommaren. Landshöfdingeämbetet har vidare anfört, att genom dyrbara reparationer och omändringar bostaden visserligen kunde blifva användbar, ehuru mindre ändamålsenlig, men därigenom vunnes icke för-månen af sanitärt läge och lämplighet för bostad under sommaren. Då den beräknade prisskillnaden, hvilken enligt hvad landshöfdingen Bergenholtz framhållit kunde nedbringas, icke vore så synnerligt stor samt frågan om en tidsenlig landshöfdingebostad genom reparation och ändringar uti det gamla residenset icke kunde anses hafva fått en slutlig lösning, ville landshöfdingeämbetet, under åberopande af hvad landshöfdingen Bergenholtz anfört, såsom sin åsikt uttala, att det af arkitekten Johansson upprättade förslag till nytt landshöfdingeresidens vore att föredraga framför förslaget om den nuvarande residensbyggnadens försättande i ett mera användbart skick.

Ytterligare
skrifvelse från
lands-
höfdingen i
Väster-
norrlands län.

I skrifvelse den 28 nästlidna månad till öfverintendentsämbetet har landshöfdingen Bergenholtz anmält, att stadsfullmäktige i Härnösand vid sammanträde den 22 i samma månad fattat beslut om ändring af stadsplanen för vissa delar af staden, hvilket beslut innebure, förutom annat, att en 12 meter bred strandgata skulle utläggas genom den till landshöfdingebostaden hörande terrassen. Genom inrättandet af denna trafikled erhöles en genare väg än den nuvarande mellan hamnen och järnvägsstationen, å ena sidan, samt två stora stadsdelar å den andra. Trafiken från landsorten till torget samt till hamnen och järnvägen komme ock att till största delen framgå efter denna förbindelseled, som blefve icke blott kortare utan äfven med hänsyn till lutningsförhållandena bättre än den nuvarande. Härigenom torde det allmänna behovet af denna gata vara ådagalagdt.

Men genom framdragandet af densamma komme terrassen till landshöfdingebostaden att blifva fullständigt spolierad. Visserligen vore terrassen 17 och gatan 12 meter bred, men, då terrassens öfverkant och bottenplanet i byggnaden låge omkring 3 meter högre än den blifvande gatans nivå samt gatan på grund af markförhållandena icke torde komma att förläggas i terrassens ytterkant, kunde någon del af denna knappast blifva kvar.

Efter genomförandet af stadsplanen i denna del komme byggnaden att blifva fristående mellan torget och gatan utan gårdsutrymme. Där-

efter måste den anses synnerligen olämplig såsom landshöfdingebostad. Utan minsta plantering och utan ens en användbar veranda kunde den anses så godt som oanvändbar under sommaren. Hittills hade båtar och fartyg åtminstone icke haft rätt att lägga till midt för byggnaden om än i dess omedelbara närhet, men efter gatans och i samband därmed kajens framdragande förbi byggnaden funnes intet hinder därför.

Under sådana omständigheter syntes det äfven ur ekonomisk synpunkt betänkligt att nedlägga ett större belopp på denna gamla byggnads reparation m. m. för ett ändamål, hvartill den i alla fall vore olämplig. Huru man än såge denna sak, vore, åtminstone enligt den uppfattning landshöfdingen Bergenholtz hyste, det enda riktiga att nu, då det utan allt för stor särskild kostnad kunde ske, förlägga landshöfdingens bostad till en ny byggnad och använda den gamla till tjänstelokaler. Framdeles komme frågans lösning otvifvelaktigt att medföra mycket större kostnader, utan att en så lämplig tomt som den nu erbjudna stode till buds. Där finge staten båda de till länsstyrelsen hörande byggnaderna — landsstatshuset och landshöfdingebostaden — sammanförda till samma område med möjlighet till utvidgning och ändring, allt eftersom omständigheterna kräfde.

De förhållanden, som under den senaste tiden gjort behovet af ny landshöfdingebostad i Härnösand trängande och möjligt att utan allt för stor kostnad tillgodose, nämligen krafvet på större lokaler för landtmäterikontoret, hvartill det nuvarande bostadshuset kunde vinna användning, och ändrandet af stadsplanen, hvarigenom den lilla plantering, som hittills funnits vid detsamma, försvunne, syntes så otvetydigt tala för lämpligheten af en ny bostadsbyggnads uppförande, att landshöfdingen Bergenholtz ansåge sig böra på det lifligaste tillstyrka detta alternativ. Endast därigenom blefve denna fråga löst på det mest praktiska sätt.

I sin förut omförmälda underdåniga skrifvelse den 1 innevarande månad har öfverintendentsämbetet erinrat, att ämbetet, som genom nådig remiss erhållit befallning att utlåta sig öfver en på landtmäteristyrelsens föranledande gjord framställning om anordnande af nya lokaler för landtmäterikontoret i Västernorrlands län, lämnat arkitekten grefve Cronstedt i uppdrag att — under antagande att nytt landshöfdingeresidens komme att i Härnösand uppföras — uppgöra förslag till användande af det nuvarande residenset till landtmäterikontor. Det på grund häraf utarbetade förslaget vore uppgjort efter samråd med landtmäteristyrelsen.

Jämte öfriga handlingar har öfverintendentsämbetet öfverlämnat stadsfullmäktiges i Härnösand protokoll den 16 november 1909 angående

*Öfver-
intendents-
ämbetets
yttrande och
förslag.*

upplåtelse af tomt för uppförande af en ny bostadsbyggnad för landshöfdingen. Sedan landshöfdingen Bergenholtz, efter uppdrag af öfverintendentsämberet och under förutsättning af Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande, hos stadsfullmäktige gjort framställning om köp för statsverkets räkning af staden tillhöriga tomterna n:ris 351 och 352 i sjätte kvarteret samt i sammanhang därmed föreslagit, att staden skulle i utbyte taga den till nuvarande landshöfdingebostaden hörande terrassen och uthuset med tomt, hafva stadsfullmäktige enligt berörda protokoll beslutat att till tomt för ett nytt landshöfdingeresidens i Härnösand erbjuda tomterna n:ris 351 och 352 i stadens sjätte kvarter mot en köpeskilling af 20,000 kronor. I fråga om berörda utbyte af mark ville stadsfullmäktige i början af år 1910, eller så snart med hänsyn till behandlingen af föreliggande förslag till ny stadsplan sådant kunde ske, afgifva vidare yttrande.

Ifrågavarande tomter innehålla en areal af tillhoppa 4,331 kvadratmeter. Det fordrade priset uppgår till 4 kronor 61 öre per kvadratmeter. Den intill liggande landsstatshustomten innehåller en areal af ungefär 4,200 kvadratmeter. Tillsammans omfatta dessa tomter alltså 8,531 kvadratmeter.

Vidare har öfverintendentsämberet bifogat instrument öfver en den 20 november påbörjad och den 18 december 1909 afslutad laga af- och tillträdessyn å ifrågavarande landshöfdingebostad till utrönande af hvad kronan kunde anses böra bekosta för samma boställes med tillhörande terrassanläggnings laggiltiga iståndsättande, af hvilket instruments innehåll framgår, att kronan ansetts böra verkställa reparationsarbeten till ett uppskattadt värde af tillhoppa 24,491 kronor, hvaremot öfverintendentsämberet icke haft annat att anmärka, än att terrassens iordningsställande torde kunna utföras för ett kostnadsbelopp af 10,000 kronor i stället för beräknade 12,000 kronor.

Beträffande det af arkitekten Johansson utarbetade förslaget har öfverintendentsämberet anført, att detsamma i afseende på fasadbehandlingen framlagts i två alternativ, ett med och ett utan tornbyggnad. Den upprättade kostnadsberäkningen, slutande å 190,000 kronor, vore uppgjord för den enklare fasaden eller den, där tornbyggnaden vore utesluten. Kostnaden vore i allt fall beräknad så lågt, att det tilläfsventyrs torde vid arbetets verkställande blifva nödigt att något afknappa på byggnadens dimensioner.

Den af stadsfullmäktige, såsom förut förmälts, fordrade köpeskillingen för det tomtområde, å hvilket det nya residenset vore afsedt att uppföras, ansåge öfverintendentsämberet kunna betäckas antingen

genom byte af mark eller genom försäljning åt staden af jordutrymmen vid det gamla landshöfdingeresidenset.

I fråga om lokaler för landtmäterikontoret har öfverintendentsämbetet erinrat, att därest det gamla residenset komme att i enlighet med arkitekten grefve Cronstedts förslag äfven hädanefter begagnas såsom landshöfdingebostad, det blefve nödigt att anskaffa tomt och uppföra en nybyggnad för landtmäterikontoret, hvartill komme att åtgå för tomtinköp 10,000 kronor och för nybyggnaden — enligt hvad å andra orter i enahanda syfte uppgjorda förslag gäfvé vid handen — cirka 50,000 kronor.

Med anledning af stadsfullmäktiges beslut om sådan ändring af stadsplanen, att en 12 meter bred strandgata skulle utläggas genom den till det gamla landshöfdingeresidenset hörande terrassen, gör öfverintendentsämbetet det uttalande, att genom denna ändring, hvilken, enligt hvad en blick på stadsplanen otvetydigt gäfvé vid handen, vore af den betydelse för staden, att densamma icke torde kunna afslås, nämnda byggnad komme att efter ändringens genomförande beröfvas allt gårdsutrymme, en omständighet, som torde omöjliggöra byggnadens användande såsom landshöfdingeboställe.

Af hvad under ärendets handläggning från olika synpunkter blifvit anfördt till ådagaläggande af lämpligheten att uppföra ett nytt landshöfdingeresidens i Härnösand ansåge öfverintendentsämbetet otvetydigt framgå, att ett dylikt sätt att bereda landshöfdingen i Västernorrlands län en tidsenlig och i öfrigt tjänlig ämbetsbostad vore att, både praktiskt och ekonomiskt sedt, förorda. Vid anordnande af det gamla landshöfdingeresidenset till landshöfdingebostad blefve denna i allt fall icke fullt lämplig och husets för sin tid karakteristiska yttre utseende i betänkelig mån försämradt. Genom nämnda byggnads iordningsställande till landtmäterikontor m. m. blefve frågan om beredande af lokal för sagda kontor, som i hvarje händelse stode för dörren, på ett särdeles lyckligt sätt löst. Under tiden för uppförandet af det nya residenset, som skulle taga sin början först år 1912, kunde tillfällig bostad beredas landshöfdingen i det gamla residensets våning en trappa upp. Med instämmande i eljest andragna skäl för uppförandet af en ny bostadsbyggnad för landshöfdingen ville ämbetet särskildt framhålla, att det, enligt ämbetets mening, näppeligen kunde ifrågasättas att nedlägga betydande kostnader på det gamla residensets omdanande till tidsenligare landshöfdingebostad, då byggnadens terrass till följd af stadsfullmäktiges i fråga om stadsplanen i Härnösand fattade beslut ju inom en icke aflägsen framtid blefve erforderlig för stadens behof och byggnaden

därefter såsom fullständigt utan gårdsutrymme svårligen kunde tjäna till boställe åt landshöfdingen. Härtill komme att, om residensets uthusbyggnad, som vore belägen på ett genom en smal gränd afskildt tomtområde och icke vore behöflig vid residensets apterande till landtmäterikontor och mindre bostadslägenheter, finge försäljas och därest vidare uppkomna besparingar å anslaget till nytt landsstatshus i Härnösand — hvilka besparingar, äfven om af ämbetet gjord underdånig hemställan, att af desamma måtte få bestridas den till 7,000 kronor uppgående kostnaden för landsstatshusets utrustande med inventarier blefve bifallen, torde uppgå till cirka 18,000 kronor — finge användas såsom bidrag till betäckande af kostnaden för uppförandet af det nya landshöfdingeresidenset och till det gamla residensets omändrande i syfte att länets landtmäterikontor där skulle erhålla lokal, denna kostnad ingalunda kunde verka afskräckande. I detta afseende borde jämväl beaktas den hyresvinst, som genom sistnämnda byggnads förändrande kunde beredas statsverket.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit hade öfverintendentens ämbetet funnit sig äga anledning att hos Kungl. Maj:t i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes genom nådig proposition hos innevarande års Riksdag föreslå, dels att på extra stat måtte beviljas ett anslag af 225,000 kronor för uppförande i enlighet med det af arkitekten Johansson upprättade förslag enligt alternativet med enklare fasadbehandling af nytt landshöfdingeresidens i Härnösand å därför af stadsfullmäktige därstädes erbjudet tomtområde samt för omändring, jämlikt af arkitekten grefve Cronstedt utarbetade förslag, af det gamla residenset till landtmäterikontor m. m., dels att tillstånd måtte meddelas att för angifvet pris inköpa nyssberörda tomtområde samt att till högsta pris försälja eller utbyta den vid sistnämnda byggnad varande terrass och uthusbyggnad med tillhörande tomtedel, dels ock att medgifvande måtte lämnas att, till beredande af besparing i det begärda anslaget, måtte för nu ifrågavarande ändamål få i första hand användas uppkommen besparing å anslaget till uppförande af nytt landsstatshus i Härnösand, hvilken besparing, som ännu icke kunde till siffran bestämmas, icke torde komma att i något fall understiga omkring 18,000 kronor; och borde, såsom af statsverkspropositionen framginge, köpeskillingen för de af stadsfullmäktige erbjudna tomterna eller 20,000 kronor, hvilken summa sedermera skulle, på sätt förut omförmäls, betäckas genom byte eller försäljning af jord, äfvensom kostnaden för omändringen af det gamla residenset 35,000 kronor, äskas för år 1911 med rätt att disponeras under år 1910.

De hufvudsakligaste skäl, hvilka blifvit anförda för denna frågas lösning enligt det alternativ, som afser uppförande af ny bostadsbyggnad för landshöfdingen i Västernorrlands län och inredande af den nuvarande landshöfdingebostaden till lokaler för länets landtmäterikontor m. m. äro: den gamla bostadens ur hygienisk och trefnadssynpunkt synnerligen ogynnsamma läge, brist på gårds- och trädgårdsutrymme vid densamma, sedan den af stadsfullmäktige i Härnösand beslutade strandgatan blifvit framdragen, olämpligheten i ekonomiskt hänseende att nedlägga en stor kostnad på denna byggnads reparation och ändring, då i allt fall förenämnda olägenheter komme att kvarstå, behofvet af större lokaler för landtmäterikontoret samt slutligen den omständigheten att båda ifrågasvarande ändamål, nämligen tidsenlig bostad åt landshöfdingen och tillräckligt utrymme för landtmäterikontoret, bäst och förmånligast kunde vinnas genom utförandet af detta alternativ.

*Departements-
chefens slutliga
yttrande.*

För egen del finner jag, i likhet med öfverintendentsämberet, starka skäl tala mot användandet af den nuvarande byggnaden såsom landshöfdingebostad, sedan den beslutade strandgatan blifvit utlagd. Vid sådant förhållande anser jag ej heller, att några kostnader böra ifrågakomma för ändring eller reparation däraf i annat syfte än byggnadens användande till lokaler för landtmäterikontoret och tillfällig bostad för landshöfdingen m. m. enligt därom uppgjort förslag.

Lika litet torde någon omläggning af terrassen eller uppförande af strandskoning därutanför böra ifrågakomma. Dessa arbeten äro af myndigheterna föreslagna såsom en nödvändig förutsättning för byggnadens användande såsom landshöfdingebostad äfven under framtiden. Men då denna del af tomten, på grund af det beslut stadsfullmäktige numera fattat angående ändring af stadsplanen, läser jämlikt § 8 i lagen angående stadsplan och tomtindelning den 31 augusti 1907 böra afstås för allmänt ändamål, bortfaller nämnda förutsättning för byggnadens användande till landshöfdingebostad och därmed äfven förslaget om dessa arbetens utförande. Blevde desamma verkställda, skulle därigenom endast möjligheten för Härnösands stad att till skäligt pris komma i besittning af terrassen för ett viktigt trafikändamål väsentligen försvåras utan verklig nytta för statsverket.

Mig synes fördenskull denna fråga vinna den bästa och ändamålsenligaste lösningen genom uppförandet af en ny byggnad till bostad åt landshöfdingen och den gamla byggnadens användande till lokaler för landtmäterikontoret m. m. Genom utförandet af detta alternativ, hvilket torde få anses mest öfverensstämmande med en god och framsynt hushållning, blefve hela frågan slutgiltigt löst. De till länsstyrelsen hörande

byggnaderna erhöles ett lämpligt läge såväl i förhållande till hvarandra som till omgifningen samt tillräckligt och värdefullt tomtområde. Fullt ändamålsenliga byggnader erhöles för de särskilda ändamål, hvartill de äro afsedda. Jag anser mig därför böra i underdånighet förorda detta alternativ.

Skillnaden i kostnad för de båda alternativen utgör enligt öfverintendentsämbetets beräkningar (225,000—138,500 =) 86,500 kronor (sid. 5). Härvid är dock att beakta, att värdet af våningarna en och två trappor upp i gamla landshöfdingebostaden, hvilka skulle inredas till en bostadsvåning att uthyras och till tre vaktmästarbostäder, icke medräknats i denna kalkyl. Vid bedömandet af kostnadsfrågan torde detta värde böra afräknas från prisskillnadsbeloppet.

Kostnaderna för utförandet af det förordade alternativet beräknas sålunda:

uppförandet af nytt bostadshus för landshöfdingen i Västernorrlands län.....	kronor 190,000: —
inredning af nuvarande landshöfdingebostaden till lokaler för landtmäterikontor m. m.....	„ 35,000: —
Summa	kronor 225,000: —.

Härtill kommer ett belopp af 20,000 kronor för tomten till den nya landshöfdingebostaden. Då emellertid denna kostnad anses kunna blifva betäckt genom försäljning af terrassen och uthuset, synes det ej nödigt, att anslag för detta ändamål uppföres å riksstaten, utan torde beloppet lämpligen kunna af tillgängliga medel förskottas samt de vid nämnda försäljning inflytande medel användas till att ersätta förskottet; och kan vid sådant förhållande det å extra stat för år 1911 erforderliga anslag inskränkas till nyssnämnda, för ominredning af nuvarande landshöfdingebostaden beräknade belopp af 35,000 kronor.

Öfverintendentsämbetet har föreslagit, att den besparing, som kan beräknas uppkomma å det af 1907 års riksdag beviljade extra anslag å 275,000 kronor för uppförande af nytt landsstatshus i Härnösand, skulle få tagas i anspråk för nu ifrågavarande ändamål. I afseende härå vill jag erinra, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 25 nästlidne februari afslagit öfverintendentsämbetets ofvan omförmälda hemställan om användande af en del utaf nyssnämnda besparing till inköp af inventarier för det nya landsstatshuset; och lika litet synes mig berörda öfverskott böra anlitas för nu ifrågasatt ändamål, utan torde detsamma böra på vanligt sätt tillgodokomma statsverket. Någon minskning af

det beräknade anslagsbehovet, 225,000 kronor, torde alltså icke af sådan anledning ifrågakomma.

Under återopande af hvad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till uppförande af ny byggnad till bostad åt landshöfdingen i Västernorrlands län samt inredning af nuvarande landshöfdingebostaden till lokaler för länets landtmäterikontor m. m., allt i enlighet med hvad öfverintendentsämbetet i dessa afseenden föreslagit, bevilja sammanlagt 225,000 kronor;

att medgifva dels att till plats för den nya byggnaden tomterna nr:ris 351 och 352 i sjätte kvarteret i Härnösands stad må för statens räkning förvärfvas för ett pris af 20,000 kronor att af tillgängliga medel förskottas, dels ock att den till nuvarande landshöfdingebostaden hörande terrassen äfvensom uthuset med tomt må försäljas och den inflytande köpesumman användas till ersättande af nyssberörda förskott; samt

att af den för byggnadsarbetena beräknade summan, 225,000 kronor, å extra stat för år 1911 anvisa 35,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under innevarande år.

Till hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lämna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet af det innehåll, bil. till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:
Gunnar Schumacher.